

Kırsalda Bir Ando:

İnşai Olanın Doğalla Bütünleşmesi

Langen Foundation, Insel Hombroich müze yerleşkesinin içinde konumlanır. Bu yerleşke, Karl-Heinrich Müller'in doğayı, mimarlığı ve sanatı biraraya getirecek bir kültürel peyzaj yaratma arzusundan yola çıkılarak varedilmiştir. Birbirine bir kilometre mesafede iki yerleşkeden oluşur ve doğal peyzajın içine serpiştirilmiş pavyon ölçeğindeki yapılara ve heykellere evsahipliği yapar. Bu inşai elemanların içinde yerleştikleri doğal peyzaja başrol veren bir anlayışla tasarlanmıştır. Tadao Ando'nun 2004'te kullanıma açılan ve Almanya'daki ikinci işi olan Langen Foundation, bu kültürel-sanatsal komplekste Alvaro Siza, Rudolf Finsterwalder, Erwin Heerich gibi mimar ve sanatçıların işleriyle birlikte yer alıyor.

1

1-2 Langen Foundation, Neuss, Almanya (Fotoğraf: Thomas Riehle / ©Langen Foundation).

Pınar Gökbayrak ■ Düsseldorf'un hemen dışında, otoyoldan çıkar çıkmaz ufuk çizgisine kadar kesintisiz bir düzlük tanımlayan tarlaların arasından tek şeritli bir yoldan geçiyorsunuz. Sizi, şose yolun hemen yanında, kocaman bir boşluğun ortasında, yay biçimli beton bir duvar karşılıyor. Uçsuz bucaksız düz bir peyzajın içinde kendinizi bir anda bir eşikte buluveriyorsunuz. Eşiği geçmek içinse yay biçimli duvarda açılmış bir boşluktan süzülüyor ve ince ince hesaplandığı aşık bir kare ile karşı karşıya kalıyorsunuz, büyülenmişçesine... Beton çerçevenin ardında, cam ile sarılmış beton bir prizma, suyun üzerinde hafifçe dururken,

hemen önünüzde uzanan, kenarında kiraz ağaçları dizili ince uzun yol, sizi yapıya doğru yönlendiriyor. Gözlerinizi yapıdan alamadan, suyun kenarından, kiraz ağaçlarının altından usulca yapıya yaklaşıyorsunuz. Yapıyla buluşacak olmanızın heyecanı içinde tüm doğa sessizce size eşlik ediyor.

Langen Foundation, Insel Hombroich müze yerleşkesinin içinde Neuss bölgesinde yer alır. Bu yerleşke, Karl-Heinrich Müller'in bir hayali ile başlar: Doğayı, mimarlığı ve sanatı biraraya getirecek bir kültürel peyzaj yaratma arzusu. Insel Hombroich birbirine bir kilometre

3

4

mesafede iki yerleşkeden oluşur. Her iki yerleşke de, doğal peyzajın içine serpiştirilmiş pavyon ölçeğindeki yapılara ve heykellere evsahipliği yaparken başrol tüm bu “yapılı nesnelere” saran doğal peyzajdır. Tadao Ando'nun 2004'te kullanıma açılan Almanya'daki ikinci işi Langen Foundation da, bu yerleşkede, eski bir NATO füze üssünde, Alvaro Siza, Rudolf Finsterwalder, Erwin Heerich gibi mimar ve sanatçıların işleriyle birlikte yer alır.

Sanat eseri koleksiyoneri Marianne-Viktor Langen çiftinin topladıkları sanat işlerini kamusal erişime açma girişimleriyle Langen Foundation fikri doğar. Çift, 1950'lerden itibaren çağdaş ve modern

sanat eserleriyle geleneksel Japon sanatına ait eserler toplar. Ando da bu iki farklı karakterde koleksiyon için iki farklı karakterde sergi mekanı öngörür: Yer üstünde kalıcı sergilemeye yönelik bir Japon Odası, yeraltında ise çağdaş ve modern sanat işlerinin bulunacağı sergi salonları. Ando sergi salonlarını, biri Doğu sanatı için yumuşak bir ışıkla aydınlatılmış daha durağan bir mekan, diğeri modern sanat için ışık oyunları ile daha hareketli, daha dinamik bir mekan olarak kurgular. Yapı, yer altında ve yer üstünde, durağan ve dinamik, iki karşıt karakterde mekan üzerine kurulur.

Ando'nun yapı kurgusu net geometriler ve yalın ilişkiler üzerinedir. Ando mimarlığı

denilince akla gelen beton ve cam yine bu yapıda da başat rollerdedir; bu iki malzemeyi diğer yapılarında olduğu gibi birer yapısal öge gibi kullandığı su ve ışık tamamlar. Diğer yapılarında olduğu gibi burada da Ando'nun doğa ile kurduğu ilişki önplandadır; çevredeki doğal peyzaj da tasarımının bir parçasına dönüşür. Yapı ve açık alanı, eski füze üssünün artık üzeri çim kaplı siperleriyle çevrilidir. Siperlerin oluşturduğu tümsekler, doğal bir sınır görevi görür ve yapının açık alanını kontrollü bir iç bahçeye dönüştürür.

Yapı ile ilk karşılaşma ve yapıya yaklaşma, yapı deneyiminin başlıbaşına önemli bir parçasıdır. Bu yapıyı benim için üzerine yazmaya değer kılan tarafı da Ando'nun kendi özgün mimari dilini, yapının içinde bulunduğu kırsal bağlam ile biraraya getirmedeki ustalıklı tavrı oldu. Yapının çevresini saran mevcut siperlerle kurduğu ilişki, bu tümseklerin adeta yapı için tasarlanmış olduğunu hissettirir. Tamamen boş bir alanın ortasına yerleştirdiği yay biçimli duvar parçası da görünmez bir sınır oluşturur ve yapının bahçesini tanımlar hale gelir. Yapıyla eşikte ilk karşılaşma anı, zamanı donduran, yapıyı çevresindeki peyzaj ile birlikte çerçeve içine alan planlanmış bir sekans iken; eşğin ardından yapıya yönelim de yine Ando'nun öngördüğü bir iz üzerinden, kadrajı onun oluşturduğu sinematografik bir izlek üzerinedir. Ziyaretçiyi yapıya daha ulaşmadan kurduğu dünyanın içine alan Ando, Langen Foundation'da özgün mimari dilini ustalıklı doğa peyzajla bütünleştirir; yapısını, doğanın içinde

doğadışı presizyonu ile bir mücevher gibi konumlandırır.

Yapıya yönelen yolun giriş kütleleriyle ilişkisi aksenel değildir. Ando yapıyla ilk ilişkiyi öyle ustaca kurgulamıştır ki, suyun güzergahı tanımladığı, kiraz ağaçlı yoldan yürürken, aslında giriş kütlelerine de açılı olarak yaklaşır ve karşınızda kalan yarı gömülü galerilerin beton duvarını yalayarak giriş kütlelerini bir tül gibi saran cam ve beton prizmaya kenarından ulaşırsınız. Doğal bir öge olan su, yapıya erişimi tanımlayan cisimleşmiş bir tasarım ögesine dönüşür. Bu yürüyüş boyunca yapıyı farklı açılardan izleyerek ve gözünüzü suyun üzerine hafifçe uzanan bu kütlede alamayarak, adım adım ve yavaş yavaş girişe yaklaşsınız. Giriş, kütlelerin yan cephesinde kenarda kalmış ve yol sizi usulca giriş kapısına yönlendirmiştir. Dört tarafı camla çevrili bir koridorla kuşatılmış 76 m uzunluğunda ve 10 m genişliğindeki beton prizmatik kütle, yer üstündeki Japon Odası'nı barındırır. Kapalı galerinin etrafında yapıyı çepeçevre saran cam koridordan ilerleyerek, bir yanda mermer gibi pürüzsüz beton yüzey, diğer

yanda doğa ile çevrelenmiş biçimde, tek başınıza huşu içinde adeta kütleyle tavaf edersiniz. Ve koridorun sonunda yine yapıya girdiğiniz yere ulaşarak sizi ana galerilere yönlendiren rampayla yavaşça aşağı inersiniz. Bu cam koridor, iç mekan ile dış mekanın birbiri içinde erimesine,

3 Insel Hombrich müze yerleşkesi içinde, Raketenstation Hombrich. Langen Foundation'ın çevresini saran siperlerin sınır etkisi, hava fotoğrafında okunaklı (Google Earth).
4 Langen Foundation yapım aşamasında (Fotoğraf: Udo Kowalski / ©Langen Foundation).
5 Yapıya yaklaşma, ilk karşılaşma (Fotoğraflar: Pınar Gökbayrak)
6 Beton prizmatik kütlelerin arka cephesi (Fotoğraf: Thomas Riehle / ©Langen Foundation).

5

6

7

8

9

7 Kütlenin arka cephesi lineer olarak peyzaja doğru uzanır (Fotoğraf: Udo Kowalski / ©Langen Foundation).
 8 Prizmatik kütleli kuşatan koridor (Fotoğraf: Thomas Riehle / ©Langen Foundation).
 9 Cam, beton, su ve ışık (Fotoğraf: Mitko Denev / Flickr - CC BY-NC 2.0).
 10 Günter Uecker ve Inoue Yû-Ichi'nin "Zeichen setzen" başlıklı sergisinden görünüm, Langen Foundation, 2005 (©Langen Foundation).
 11 Olafur Eliasson'un "Werke aus der Sammlung Boros 1994-2015" başlıklı sergisinden, Langen Foundation, 2015 (©Langen Foundation).

mimarlığı daima karşıtlıkların ilişkisi üzerine kuruludur: Beton-cam, ağır-hafif, ışık-gölge, karanlık-aydınlık, doğa-doğadışı. Mekan kurucu ana öge olan ağır beton yüzeyler, daima şeffaflığını ve hafifliğini vurguladığı cam yüzeylerle buluşarak, dramatik bir karşıtlığın estetiğini taşır. Soyut prizmaları doğanın içinde yer alırken, doğal olanın doğadışı bir presizyonun içinde varolduğu bir dünya kurgular. Ando'nun işlerinde kendine has plastisite arayışı önplandadır ve artık onun imzasına dönüşmüştür. Ando mimarlığı, zamansız tavrı, en saf haliyle beton ve camı, soyut geometrik biçimleri ve ışığı kullanarak oluşturduğu tasarım grameri, performans değeri ve yetkinliği ile her defasında kullanıcıyı büyülemeye devam eder. Ancak Langen Foundation'ı üzerine konuşmaya değer kılan; Ando'nun mimarlığında artık kanıksadığımız doğadışı presizyonu değil, kendi özgün dilini bağlamıyla buluşturmadaki incelikli ustalığı; yapıyı içinde yer aldığı peyzajla birlikte örgütlemesi, ziyaretçinin deneyimi üzerine kurulu sinematografik kurgusudur. Bu nedenle de ziyaret edilmeyi fazlasıyla hak eder.

■ Pmar Gökbayrak, PAB Mimarlık.

cam ve su üzerindeki yansımalar ise kütlelerin gittikçe hafiflemesine imkan verir. Ando'nun endüstriyel bir mükemmellekle kullandığı beton ve cam adeta doğayla bütünleşir. Ando, doğal ve yapay malzeme ayrımını şiirsel bir tavırla bulanıklaştırır, peyzaj ve camı bir tül gibi kullanıp betonun keskin hatlarını yumuşatır. Ana mekan ile dış dünya arasında bir ara cidar oluşturur, karanlık iç mekan ile aydınlık ve canlı doğa arasındaki keskin geçişi muğlaklaştırır. Giriş külesine 45 derece açıyla eklenmiş iki kanattan oluşan 8 m yüksekliğindeki ana sergi salonları ise 6 m toprağa gömülmüştür ve kontrollü yırtıklar ve ışık oyunları ile dış dünya ile ilişki kurar. Ziyaretçi yapıyı, ancak derinliklerine doğru ilerledikçe, adım adım keşfeder. Yer altına indikten sonra ise artık sanat eserleriyle başbaşa, çevresinden yalıtılmış, içe dönük bir dünyanın içindedir.

Tadao Ando'nun mimarlığı ziyaretçi açısından, herhangi bir sürpriz veya denemeye yer vermeyen, ne ile karşılaşacağınızı az çok tahmin ettiğiniz ama yine de her defasında sizi yetkinliği ile büyülemeyi başaran bir mimarlıktır. Temel malzeme repertuarını oluşturan brüt beton ve cam malzemeyi en yalın ve soyut halleriyle kullanarak, ana geometrik biçimlerin olabildiğince yalın bir biçimde bir araya gelmesi üzerine kurulu mekan dizgeleri sunar. İçe dönük bir dünya kurarken, doğayı da kontrollü bir şekilde tasarım girdisi olarak sürece katar. Işığın etkisi, yapıya yaklaşım senaryosu, yapıyla ilk karşılaşma anının görsel çerçevesi, yapı içindeki dolaşım senaryosu, peyzajın karakteri hepsi önceden planlanmıştır. Yabanıl doğaya ya da tesadüfi bir ilişkiye tasarımında yer yoktur. Ando'nun

10

11